СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 260. — Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 7. падолиста, 1923.

VOL. XXXI. — No. 260. — Jersey City, N. J., Wednesday, November 7, 1923. — THREE CENTS

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД НЕ ЗВОРУШЕНИЙ ДОМАГАННЯМИ ФРАНЦІЇ

ВАШІНҐТОН, 5. падолиста. — Секретар стейту Гюз мав нині розмову з французьким амбасадором Жісераном, котрий представив становище французького уряду щодо обмеження компетенцій економічної конференції.

Секретар Гюз мав заявити Жісеранови, що американський уряд не відступає від свого становища. Значить, Франція мусить відступити від свого становища, або Америка в конференції участи не возьме.

НАНСЕН ПРО НУЖДУ В ЕВРОПІ

НЮ ЙОРК, 5. падолиста. — Др. Фрітйоф Нансен, відомий скандинавський подорожний та учений, комісар Ліґи Народів, видав нині публичну заяву, в котрій представляє тяжке положенне всіх европейських країв, але перечить, що він приїхав сюди збирати фонди на допомогу. На його думку, ніяка грошева допомога не поможе Европі, поки вона сама не стане спільно працювати для свого ратунку.

ПРОЦЕС ЗА ОБМАНЬСТВА В БЮРІ ВЕТЕРАНІВ

ВАШІНҐТОН, 5. падолиста. — На слідстві в справі ведення федерального бюра ветеранів, яке веде спеціяльна сенатова комісія, виступали свідки зі зізнаннями про поважні надужиття урядників бюра при продажі всяких припасів, справлених урядом для бюра. Один свідок зізнав, що раз продано товари вартости 3 міліонів долярів за 600 тисяч.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ ҐУБЕРНАТОРА ВОЛТОНА

ОКЛАГОМА СИТІ, 5. падолиста. — Суд стейтової леґіслятури, що судить ґубернатора Волтона за надужиття влади, прискорює переслуханне свідків, щоби скінчити його як найскорше та приступити може вже завтра до голосовання над 22 закидами, поставленими Волтонови.

СПРАВА ДОРОЖНЕЧІ ЦУКРУ

ВАШІНҐТОН, 5. падолиста. — Нюйорська цукрова та кавова біржа внесла до федерального суду відповідь на закиди федерального уряду, що ціни на цукор послідної весни підскочили виключно наслідком маніпуляцій великих торговців цукру.

„ЗВОЛОЧ НАПОВНЯЄ ПРОГИБІЦІЙНИЙ УРЯД"

ШИКАҐО, 5. падолиста. — Один з урядників орґанізації Ліґи Реформи Національної Горожанської Служби вислав до президента Кулиджа листа, в котрім закидає, що прогибіційний уряд в теперішнім складі се всякого рода наволоч.

ЗАХОПИЛИ АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ ЗА ПАЧКОВАННЄ ГОРІВКИ

ДЖЕКСОНВИЛ, Флорида, 5. падолиста. — Федеральні урядники зловили нині по 3-годинній погоні анґлійський вітрильний корабель Луїза Ф., на котрім було наладовано 3,900 бочівок горівки вартости 375,000 долярів. Корабель зловлено в обрубі 12-милевого прибережного пояса. Всіх моряків, що служили на кораблі, арештовано за пачкованне горівки та відставлено до місцевої федеральної вязниці.

ЗА ШКОДИ ЧЕРЕЗ ЗАТОПЛЕННЄ ЛУЗИТАНІЇ

ВАШІНҐТОН, 5. падолиста. — Межинародна німецько-американська комісія, що розбирає питанне, яке відшкодованне має заплатити Німеччина родинам потонувших на кораблі Лузитанії, котру затопила була німецька підводна лодка дня 5. мая 1915. року, рішила в?е питанне основ відшкодовання. Після сього рішення, пошкодовані мають право до справдішних страт, а не до відплати за душевні терпіння.

До відшкодовання зголосилося 278 осіб, котрі домагаються разом відшкодовання в сумі 23 міліонів 790 тисяч долярів.

ВБИЙСТВО НА ТЛІ СВАРКИ В КУ-КЛАКС-КЛЕНІ

АТЛЕНТА, Джорджія, 5. падолиста. — Филип Факс, видавець Кленівської газети „Де Найт Ігел", що представляла погляди одної партії в Ку-Клакс-Клені, застрілив нині Вілієма С. Ковберна, провідника другої партії в Ку-Клакс-Клені.

На поліції вбийник зізнав, що мотивом вбийства була приватна пімста.

СУД ЗА ЗЛОЧИНИ КУ-КЛАКС-КЛЕНА

БЕСТРОП, Луизіяна, 5. падолиста. — Лава присяжних суддів, що розбирала справу убийства двох людий членами Ку-Клакс-Клена, винесла нині обеченне, що чотирох підсудимих є винуватими злочину ношення при собі оружа.

ПРОЦЕС КЛЕНА ПРОТИ ЖУРНАЛА

НЮ ЙОРК, 5. падолиста. — Федеральний суд відкинув нині просьбу Ку-Клакс-Клена, щоби суд видав заборону проти журнала „Герст'с Інтернешенел Меґезін" подавати статті з наведеннем документів, забраних з канцелярії сеї орґанізації.

СОТКИ ЛЮДИЙ ПОГИБЛИ ЧЕРЕЗ БУРЮ

МЕКСИКО, 5. падолиста. — Долину ріки Оаксака навістили страшні бурі, що тревали два тижні без перерви. У зібраних ріках затонуло понад сто людий. Води змели з лиця землі цілий ряд індійських сіл та місточок. Уливні тропікальні дощі тягнуться далі.

НОВИЙ ЗЕМЛЕТРУС В КАЛІФОРНІЇ

КАЛЄКСІКО, Каліфорнія, 5. падолиста. — В Імпіріел Велі далися нині почути сильні потрясення землі. Кажуть старі люди, що се були найсильнійші потрясення, які вони затямили. Один готел в сій місцевости посунувся в своїх основах наслідком потрясень о кілька цалів. Другі будинки теж потерпіли деякі ушкодження.

ЯК ЖИЄ ЛЕНІН?

Із Гельсінґфорса звідомляють, що дописувач "Русі" мав интервю з німецьким лікарем-специялістом, який чисто приїздить літаком до посілости Ґоркієво, де тепер живе тяжко хорий Ленін. Німецький лікар заявив, що нема надії, щоби Ленін міг виздоровіти. Але що своєтські проводирі не хочуть чути недобрих вістей про стан здоровля Леніна, лікарі заявляють, що можливе є виздоровлення Леніна. Тому все роблять приклонникам Леніна надії. Дальше зачувати, що Ленін не може говорити, язик віднято, бо долішня челюсть подалася зівсім наперед. Не може ходити. Всетаки зібравщи всі сили, настоює, щоби перед большевиками, які приходять до нього, зробити бодай кілька кроків. Так вони вірять, що стан здоровля поліпшуеться усе більше.

КІСТЯКИ ПЕРЕДПОТОПОВИХ МАМУТІВ У ЛЬВОВІ.

Розкопки звірят і закамянінь у Львові й околиці не є рідкі. То доказує, що наша земля переходила ріжні переміни в передісторичних часах. При копанню каналового рова при вул. Костюшка натрафили в глибині чотирох метрів на кістяк мамута. Корінні зуби цього мамута забрано і віддано до міського музею. Опісля при копанню фундаментів під будову дому посла Слівіньского при вул. Кадецькій, у глибині більше як трох метрів найдено кістяки двох мамутів. З них вдалося добути три кливаки. Пос. Слівіньскі віддав ці кливаки до збірки міського історичного музею. Тут маються утворити окрему салю передісторичних і історичних розкопок. Решту мамута, найденого тепер, оставлено в землі, на давному місци, бо добуття її коштувало би богато грошей. Маґістрат заявив, що тепер не має на це грошей (зате має доволі гроша на уладжування обідів для заграничних гостей, пр. марш. Фоша й ин.) Місце, де останки мамута лежуть у землі, відоме є, то можливо, що колись у ліпших часах добудуть їх.

ЗБІЛЬШЕННЯ ПІСКОВИХ ПУСТЕЛЬ У ПІВДЕННО-СХІДНІЙ РОСІЇ.

Царське правительство поборювало поширення піскових пустель у південно-східній Росії, та від часів революції не зважають там на цю небезпеку. З царицинської губернії доходять теличі розпуки. Піскова пустеля виносить уже там 361.500 десятин (менше більше стількож Гектарів). Одна посілість за другою пропадає під пісками. Поширення піскових пустель відчувається також і в кліматі. Клімат робиться у тих сторонах усе сухіщий. Наслідком цього в ріках і озерах безперестанно меншає скількість води. Щойно в 1921. р. почало совітське нравительство звертати увагу на цю небезпеку. В буджеті на 1922—23. р. сконстатовано 900 десятин пісків, а в 1924. році думають досадити стільки піскової землі, скільки піски засипали. Та ще питання чи вдасться осягнути цю ціль.

ЖИТТЄ НА СИБІРІ.

Положення населення на Сибірі під економічним оглядом вельми тяжке. Революція знищила зівсім усі варстати праці. Нова економічна політика совітів є щойно в зародку на Сибірі. Торгівля виключно в руках правительствениих коопература. Приватна торговля не може розвиватися з причини недостачі капіталу і з причини незвичайно великих податків. Кілька приватних підприємств — основаних минупого року в Миколаївську — недавно замкнено. Число безробітних на Сибіри досягає 23.758, що становить 13 процент усіх працюючих у цьому краю. Совіти заопікувалися вельми на Сибірі молочарством, призначили великі капітали на цю ціль. Надвижку молочних продуктів обчислюють передівсім на Німеччину. Німецький консуль на Сибірі, що прибув недавно до Новомиколаївська мав уже заключити договори для достави масла і сира для Німеччини.

КЛЮБ ОДРУЖІННЯ.

В Парижі минулого року оснувався клюб якого ціллю влекшування заключування подруж. Недавно згаданий клюб святкував свої перші роковини устнування. При цій нагоді стверджено, що успіх його катастрофальний: із 700 членів — обох полів — оженилося лише 2ч, а 4ч заручилося. Роковини святковано дуже величаво, виголошували урядові промови, в яких зазначували потребу основувати філії клюбу а провінції. Торжество закінчилося танцями.

ПРОДУКЦІЯ НАФТИ В ГАЛИЧИНІ.

Польща, як взісно, всю нафту добуває із української части Галичини. За час як Східна Галичина дісталася під владу Польщі, продукція нафти рік-річно, постійно зменшується. І так продукція нафти виносила (у тисячах вагонів по 10 тон): 1912 року — 100; 1919 року — 83.2; 1920 року — 76.5; 1921 року — 70.4 і 1922 року 71.3. У Польщі (себто майже виключно у Сх. Галичині) є 862 закопи, з цього 49.1 процент у французьких, 36.5 у польських (згл. жидівських), 508 у англійських, 4.1 у австрійських, а решта у руках инших держав. В рафінеріях у Польщі перероблено в 1922. році 729.470 тон нафти. Продукція земного газу відбувається у 716 закопах, а 1922. р. виносила 402.5 міліонів кубічних метрів.

ПЕРЕДІСТОРИЧНІ КОНІ.

У часописи французької академії наук у Парижі поміщена стаття, що у вапняній скибі в Солітре (в Бургундії) припадково найдено цілу верству кількох тисяч передісторичних коней. Догадуються, що цю велику скількість коней в передісторичній добі мандрівні племена повбивали і зїли. На цьому самому місци найдено три людських кістяки у величині "гомо прімігеніус" (первісий чоловік). Сконстатовано, що належить до племени Кро-Маньон, яке жило в цих сторонах більше як перед 15 тисячними літ.

В НІМЕЧЧИНІ ЗАНОСИТЬСЯ НА ВЕЛИКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ

БЕРЛІН, 5. падолиста. — Баварія на півдні Німеччини і Прусія, а радше самий Берлін, на півночі, готуються до кровавої розправи за власть в Німеччині. З обох сторін збираються оружні сили до кровавої розправи і до рішення про владу.

Баварці зібрали вже біля своєї границі на півночі 15,000 війска, яке в готовости вижидає на битву. Се війско баварських націоналістів, які раді би привернути не тільки в Баварії але і в цілій Німеччині монархію. Зноваж Берлін обороняє републику і висилає теж для оборони свої оружні сили.

Берлінське правительство поважно занепокоєне сими подіями. Воєнний дух захопив цілу Німеччину і в других стейтах Німеччини також збираються стрільці і творять військові відділи, готові до походу. Особливо скрізь замітно зріст сили націоналістів.

Правительство Штреземана рішилось обороняти до останку републиканський устрій і вдержатись або упасти з републикою.

ВЕЛИКИЙ ГОЛОДОВИЙ БУНТ В БЕРЛІНІ.—БОХОНЕЦЬ ХЛІБА 14,000,000,000 МАРОК

БЕРЛІН, 5. падолиста. — Нині були в Берліні небувалі уличні заворушення. Безробітні і голодні зібрались товпою 10,000 душ і плюндрували склепи, доми, а навіть приватні особи серед улиць.

Заворушення були в кількох сторонах Берліна. Скрізь голодна публика нападала і грабила. Нападені мешканці з приватних домів утікали, оставляючи свої хати на поталу товпі. Серед товпи було богато женщин з порожними кошиками, які принесли зі собою, щоб роздобути хліба для дітий.

Головною притокою до того голодового бунту була підвишка ціни хліба протягом дня о 500%. Нині бохонець хліба тут коштував 140,000,000,000 марок.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ВЗИВАЄ НАРІД ДО ПОМОЧІ ДЛЯ ОБОРОНИ РЕПУБЛИКИ

БЕРЛІН, 5. падолиста. — Президент Еберт і канцлер Штреземан видали нині заклик до німецького народу, в якому заявляють, що вони видержать при обороні републиканських установ до остатка і взивають публику до помочі.

Вони кажуть, що в сій чорній годині для Німеччини деякі елементи стараються використати ситуацію для домашньої братовбийчої війни.

Вкінці заявляють вони, що німецьке правительство має потрібні засоби для здавлення всякого замаху та що краєва оборона і поліція сповнять свій обовязок.

ПЕРШИЙ ПРОТИ-ЖИДІВСЬКИЙ ПОГРОМ В БЕРЛІНІ

БЕРЛІН, 5. падолиста. — Нині Берлінці були свідками першого проти-жидівського пограму в місті.

Німецькі націоналісти напали на жидівську частину міста і впадали до приватних домів; били Жидів і дітий кидали під ноги.

Поліція прибула, як вже погром був у повному розгарі.

Погромці побили і покалічили богато осіб. Вони казали, що бють Жидів не тому, що вони Жиди, а тому, що грошеві спекулянти і підбивають ціни хліба.

415 БЕЗРОБІТНИХ У ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ, 5. падолиста. — В цілій Франції тепер є всього 415 безробітних.

Стільки осіб в цілому краю зголосилось по закону о державну запомогу для безробітних.

Се є небувалий спадок безробітних за останних два роки. В марті 1921 року було у Франції 91,000 безробітних, котрі побирали державну запомогу.

СУД НАД УБИЙНИКОМ БОЛЬЕВИЦЬКОГО КОМІСАРЯ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 5. падолиста. — Нині зачався тут процес проти швайцарського інжиніра Маврикія Конрадія, котрий дня 10. мая с. р. убив большевицького комісаря Вячеслава Воровського.

Він заявив, що убив його з пімсти проти большевиків. Він постановив був собі убити визначних большевицьких лідерів у відплату за муки і катовання, які большевики завдали були його родині в Росії.

ЮГОСЛАВІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ САТИСФАКЦІЇ ЗА НАПАД НА ЇЇ ПОСЛА

БІЛҐОРОД, столиця Югославії, 5. падолиста. — Недавно в Софії, столиці Болгарії, напали Македонці на югославянського військового посла Крестіча.

За се тепер правительство Югославії домагається від Болгарії в ультиматі до 48 годин покарання винуватців, віддання почести югославянському посольству і відшкодовання для побитого.

ВЕЛИКА ПОЖЕЖА В СТАНИСЛАВОВІ

СТАНИСЛАВІВ, 19. жовтня. (Від власн. кореси.) — В пятницю, 19. жовтня с. р. о 6 год. рано вибухла пожежа в найбільшій у Станиславові 4-поверховій камениці, при ул. Липовій ч. 1. Камениця ся належала передше до епископа Хомищина, тепер є власностю лікаря д-ра Овчарського (Українця), власника кількох кінотеатрів у Львові. В камениці у Станиславові є також кінотеатр, готель, ресторан, каварня, склепи, банки і приватні мешкання. По недокладним обчисленням др. Овчарський має шкоди на три міліярди мп., а покриття ледви 1 міліон мп. Пожар вибух на 4-ому поверсі в пекарні. Огонь погашено щойно о 1. год. вполудне.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

МАЄТКОВА ГОСПОДАРКА ПО ПОЛЬСЬКИ.

Джан Ф. Синклер, европейський кореспондент філядельфійського Івнінґ Болетину, пише про польські фінанси:

„Польські фінансові клопоти почалися з її першим буджетом в 1920. році її видатки того року виносили 78 біліонів марок, а її приходи всего 11 біліонів. А прецінь її видатки на армію були 42 біліони марок.

„Сказати се инчими словами, то Польща на кождий доляр розходів мала від свого населення 12 центів приходу. Недобір покривали друкуючи паперові гроші. З кождого доляра, виданого в тім році, на військові цілі йшло 53 центи. Вона видавала на армію 3 доляри 81 центів на кождий доляр зібраний податками.

„Що така політика мусіла скінчитися фінансовою руїною, се ясне кождому."

Значить, хоча польська шляхта уже втратила вплив у польській державі, хоча на її місце керму Польщею обняли польські селяни, робітники, міщани та інтеліґенція, словом „польскі" люд", мимо сього господарка Польщі людової остала така сама, як була господарка Польщі шляхотської. Польські хлопи та робітники ґаздують як польська шляхта, про яку добре говорив наш народ, що „пани полюють на дику курку, щоби зі смаком зїсти вола".

Наслідки такої політики завсіґди однакові. Така держава мусить розкладатися, гнити, розсипатися, поки зовсім не розгниється та не розпадеться, а на її місце не повстануть нові, здорові держави.

НЕ РОБІТЬ ДОБРЕ: РОБІТЬ ЛІШПЕ.

Найбільший винаходчик світа на поли електрики, Карло Штайнмец, що недавно помер в місті Скенектеді, коли його питали, який заповіт він схоче лишити своїм прибраним дітям, мав сказати:

„Батьки, вмираючи, кажуть своїм дітям: „Робіть, як я робив!" На мою думку, такий заповіт може лишити своїм дітям і звір. Людина повинна казати своїм дітям: „Робіть краще, як я робив!"

В сьому заповіті сього великого чоловіка є не лишень природна скромність найбільших людий, але й підхоплення великої тайни всего поступу людства. Людський поступ лишень в тому лежить, щоби кожде слідуюче покоління робило всяку роботу краще, як попередні покоління.

Отсе є засада, яку треба передусім примінити до всякої громадської роботи, чи вона запомогова, чи просвітна, чи товариська, чи церковна, чи національна, чи яка инча. Всяка суспільна робота мусить поступати вперед, робитися краще, доцільнійше, ощаднійше, як вона не має заснічуватися, занепадати, розсипатися. Кожда організація мусить дивитися при кождій нагоді, якою дорогою краще йти, якими способами краще осягати цілі, які люди краще сповнять працю організації. Коли члени товариства поступають після розважної застанови над такими питаннями, таке товариство мусить поступати вперед, розвиватися, поширяти свою роботу, здобувати собі повагу й признання.

ЧОРНА ГОДИНА НІМЕЧЧИНИ.

Дивні річи діються в Німеччині. Під напором Франції німецька будова, що виглядала на сильно сціплену будову, почипає показувати розколини. З Німеччини готовиться повстати ряд держав. Наперед відорвуться надренські провінції та сотворять нову державу, яка буде стояти в близькім звязку з Францією. Монархістична Баварія відай проголоситься монархією, самостійною від зненавидженої републиканської Прусії. Навіть Саксонія готова відорватися та прилучитися до Чехословаччини.

В той спосіб розсипується великий народ, який здавалося становив уже нероздільну цілість. Обставини показуються сильнійшими як найсильнійша державна машинерія в Европі.

В розкладанню Німеччини і упадок України виступає в інакшім світлі, як він досі виступав. В нас звикли балакати, що причиною упадку України було її розбиття на західну та придніпрянську Україну. Доля Німеччини вчить, що розбиття було лишень наслідком упадку та поражки.

Колиб далі порівнювати Україну з Німеччиною, то треба признати, що український народ хоч куди краще переносить свою поражку, як німецький. Україна в своїй масі не стратила ще охоти до боротьби та волі бути самостійною державою, тоді як Німці програли не лишень на поли бою, але й програли в своїй душі, бо стратили надію на можливість удержання самостійности яко ціла німецька держава.

ВИСОКА ГРА.

ПОГРОЗА БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПЕРЕВОРОТУ В НІМЕЧЧИНІ

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

II.

Сказавши попереднього разу, що Німеччина **спекулює** на большевизмі, ми тим нісхільки не погрішили проти дійсности. Справді, тут маємо до діла зі спекуляцією, але спекуляцією високою, ризикованою. Це гра, але гра з вогнем.

Німеччина є не тільки батьківщиною соціялізму, але й большевизму. Німеччина була тою ляборaторією, де виготовано й виплекано большевизм для Росії. Свого часу це помогло Німеччині ще один рік витримати війну. Тепер Німеччина хоче сама собі встрикнути це небезпечне лікарство.

З якою метою? Мета тут очевидна. Коли в Німеччині запанує большевизм, то Антанта, а зокрема Франція не матиме більше з ким балакати. Що можна взяти з большевиків? Утвориться **D. S. F. S. R.** німецька соціялістична федеративна совітська република), яка скаже, що ніяких договорів не підписувала, ніякої війни ні з ким не провадила, ніяких зобовязань на себе не брала, а тому й знати нічого не хоче ні про які репарації та відшкодовання...

Так Версайський договір скасується сам собою. А схоче Франція приступити до нових санкцій — хай собі приступає. Німецький совітський уряд проголосить тоді славнозвісну формулу Троцького: „ані війна, ані мир". А потім Німці вже самі упораються зі своїми комуністами. Німеччина — не Росія. Тут червона господарка триватиме якраз до того моменту, доки це буде корисно для цілої країни. А потім Німці скажуть: „Мурин зробив своє діло — мурин може пійти собі ґеть". І мурин піде, а Німеччина заживе новим життям, вільна й незалежна. Коли большевизм дещо й зруйнує, то все-ж це буде краще, ніж отой ганебний Версайський договір.

Запевняю з повним переконанням, що це є хід думок кождого пересічного Німця. Навіть праві Німці, навіть такі реакціонери, як Гітлер, Гінденбурґ та инші, схиляються до цеї думки. Вони вірять у свої сили. Вони певні, що коли головна мета буде осягнена, себто коли шляхом большевизму покасується Версайський договір, — тоді досить буде невеликого напруження сил, щоб покінчити з большевизмом.

Більше того, праві круги навіть у своїх власних інтересах хотять викликати большевизм. Вони гадають, що час для проголошення монархії й для встановлення твердого рекаційного курсу нині ще не настав. Треба, щоб Німеччина добре перехорувала на большевизм, треба дати большевизмови збанкротувати, а тоді його можна буде викликати на вулицю, пустити йому кров — і закінчити справу проголошенням монархії. Набідувавшись за большевизму, народні маси вже напевне стрінуть монарха визволителя пальмовим гиллям та криками „Осанна!"...

Що будуть робити капіталісти й ґенерали, коли настане большевизм? Вони за себе не бояться. Насамперед, гадають вони, німецький большевизм не буде такий брутальний і дикий, як большевизм московський. А на кождий випадок вони себе забезпечили й попереводили свої гроші закордон. І не тільки гроші, а навіть свої меблі, килими, образи, срібний і золотий посуд, преціози. На пограничних німецьких станціях можна тепер щодня бачити, як майно німецьких „буржуїв" цілими великими фурґонами перевозиться закордон. Це не називається ратуватись перед большевизмом. Це називається: готуватись до нього...

Хто ще й тепер не йме віри, що Німеччина пляново й систематично готується од большевизму, той може в тім наочно переконатись, коли критичним оком погляне на німецьку внутрішню політику останніх днів.

Уважний обсерватор цеї політики мусить прийти до висновку, що уряд і взагалі державна влада просто **провокують** працюючі маси, просто **викликають їх на вулицю** й мало що не кажуть їм словами:

— Та робіть же переворот! Та заводьте же большевизм! Доки ви, дурні, будете чекати?..

Ось кілька фактів, дрібних і великих. Останньою постановою парляменту канцлерови Штреземанови дано право **скасувати 8-годинний робочий день.** Що це, як не провокація супроти робітників? Далі, в останніх днях скасовано **видачу хліба** для біднійшої людности на карточки. Нині бідний робітник мусить платити за хліб стільки, скільки й багатий капіталіст. Хіба-ж це не провокація? А ось і дрібнійші, але не менш характеристичні факти. У Потсдамі, коло Берліну, судили богатого дідича фон Кене за те, що застрілив у своїм лісі робітника, який збирав там хмиз. І що-ж ви думаєте? Суд виніс дідичеви оправдуючий присуд! А в Липську найвищий суд у таємнім засіданню постановив випустити на волю організатора монархічних загонів Росбаха. Довідавшись про це, міністерство внутрішніх справ наказало затримати Росбаха в поліційнім арешті, але поліція вже його в тюрмі не застала... А нині повідомляється, що Росбах і його товариш Ерґарт, що недавно втік з тої самої тюрми при найвищім суді в Липську, спокійно гуляють собі на волі в Монакові й навіть виступають там на народних вічах...

Ще одна яскрава сторінка — це **фінансова політика** сучасної Німеччини. Самі німецькі часописи вирахували, що для викупу всіх німецьких папірових грошей вистачило-б **сім міліярдів золотом.** Сім міліярдів — це дрібниця, це двохрічний державний буджет Німеччини перед війною. Один Гуґо Штінес міг би сплатити цю квоту з своєї кешені, не ставши від того біднійшим. Але державним фінансам дають далі руйнуватись, друкарська грошева машина працює безупинно, доляр доходить до 5, 10, 20 міліярдів марок, дійде може й до біліона, банківські урядники скаженіють од виписування безконечних стовців чисел, на закордонних біржах німецький гріш перестає нотувати, — а німецький уряд ані пальцем не поворухне, щоб запобігти цій вакханалії.

Нащо? Капіталісти на цім не тратять, бо ще ніколи люде так швидко не наживались, як у нинішній Німеччині. Всі папери, всі валюти йдуть у гору — тут програти неможливо! Програють на цім тільки робітники, бо скільки-б міліярдів платні вони не дістали — купити вони можуть на них все менше й менше. Просто серце крається від жалю, коли бачиш, як робітничі жінки годинами стоять перед крамницями в довжелезних чергах, достоюючи тої чвертки марґарини чи сала. Не встигне ще черга дійти й до половини, як на дверях крамниці вже появляється червона оповістка: „все випродано". Але багаті люде дістають все, що їм потрібно, задніми дверми!

Коли ми отже кажемо, що Німеччина пляново й систематично готується до большевизму й що міродатні чинники **свідомо** провокують працюючі маси до зроблення большевицького перевороту, то це наше твердження є основане на уважних спостереженнях і пильнім студійованню фактів. Большевицьпереворот висить у Німеччині в повітрі, й тільки вправна рука німецьких режисерів чекає, коли можна буде дати сиґнал до початку й сказати: „los!"...

Коли у Німеччині все готово до большевицького перевороту, й режісерам тільки лишається подати знак до піднесення завіси, то чому той знак не подається

Не подається він тому, що Німці зпочатку хотять використати можливість большевицького перевороту, як **погрозу.** Хоч вони й не спиняються перед остаточним консеквенціями з утвореного ними становища, а проте вони радо спинилися-б на півдорозі, о хоч вони вірять у свої сили, а проте гра з большевизмом — це все-таки гра з вогнем. Спустити бестію з ланцюга недовго, але як її потім знов посадити на ланцюг? Тут ще можуть статисх всякі несподіванки...

Тому наразі большевизм використовується лише як погроза. Німці спекулюють на загальнім переконанню — і то цілком слушнім, — що **коли в Німеччині настане большевизм, то він настане й деінде.** Де саме? Насамперед у Польщі, потім напевне в Австрії, Румунії, а то й Чехословаччині. А там він може заразити й саму „прекрасну Францію", а може навіть і горду Англію. Вибухового матеріялу є скрізь досить!

Німецькі режисери тому й стримують большевицьку бестію на її ланцюгу, не зупиняючись наразі й перед стріляниною в безоружну товпу, щоб дати панови Пуанкаре та иншим міродатним чинникам час подумати. Німці стоять на засаді, що большевизм у Німеччині буде катастрофою й для Франції. Коли вона сама не загине, то загинуть її експозитури на сході Европи. Над такою перспективою Пуанкаре мусить дуже й дуже подумати. І Німці дають йому на це час. А тимчасом все більше й більше роздрочують червону бестію, не даючи їй їсти й хвилево заспокоюючи її ударами батога. Коли-ж Пуанкаре не надумається, тоді бестію випустять на волю — й хай нам усім тоді Бог помагає!...

Чи осуджувати чи похваляти Німеччину за цю її високу гру, за цю її спекуляцію своєю та чужою долею?

Доки чоловік живе в самій Німеччині, особливо як то чоловік чужий, доки ті експерименти з червоною бестією безпосередно бють по твоїх нервах і тримають тебе в стані постійного напруження тривоги, — доти здається, що так безоглядно грати своєю, а надто чужою долею не можна.

Трохи інакше виглядає справа, коли вирватись із того відьомського казана, що нині зветься Німеччиною, коли самому не переживати на своїй шкірі тих небезпечних експериментів з червоною бестією. **Нація бореться за своє істнування, як уміє і як може.** Бореться брутально, безоглядно, не спиняючись і перед тим, щоб потопити цілий світ в анархії. А хіба було-б краще, коли-б Німеччина покірно піддалась і дозволила-б Франції неподільно запанувати над цілим европейським континентом?

Та не треба ані осуджувати, ані похваляти, бо, кінець-кінцем, од нашого осуду чи похвали ніщо в розвитку німецької траґедії не зміниться. Треба тільки **зрозуміти,** до чого та траґедія йде.

Кажуть, що перевороти, які заповідаються, ніколи не відбуваються. Большевицький переворот у Німеччині не заповідається, а систематично й пляново підготовлюється. Коли не станеться чогось цілком несподіваного, то німецька червона бестія в найкоротшім часі опиниться на волі. А тоді в значній частині Західної Европи, а може й на більшім просторі, запанує хаос.

Радянин.

Прага, 20. жовтня.

НОВІ КНИЖКИ І ВИДАННЯ

Вже вийшло з друку число 9-те (за вересень) місячника **„НОВА УКРАЇНА"**, що виходить з кінцем кожного місяця під редакцією **В. Винниченка й М. Шаповала.**

Зміст: О. Стефанович: Із циклю „Голод" (вірш). М. Шаповал: До прогр. укр. визволення. О. Кобилянська: Вовчиха, новеля. Т. Осьмачка: По шляху віків (вірш). В. Купшір, др: Спроба характеристики ідейних підстав укр. політ. русофільства. В. Некрашевич: Дівчина в білім водязі. О. Бавер: Тези щодо аґрарної політики. А. Падолист: Незломність... Не віддам (вірш). М. Вороний: З малярської вистави. І. Баар: Осудовисько. М. Грива Стума—Інтуїтивнє—Зневіра—Контраст (вірш). Гр. Наш: Лють нездари. П. Богацький: Під баштою зі олон. кости. Ю. Дараган: В Карпатах—На весні (вірші). Я. Грабів: Рабітничий кооперативний рух у Чехословаччині. Ю. Сірий: Записи мандрівника. І. Маленька любов. В. Сімович, др.: На теми мови. Киянин: На Україні. Хроніка; Україна. Західно-українські землі. На еміґрації. Із часописів. Бібліографія. Ціна кожної книжки: 1 доляр. Гроші висилати на адресу: Wiktor Sapiznyj, Berlin W 50 (Germany), Neue Ausbacherstr. 11. Gartenhaus.

СПРАВЛЕННЄ ПОХИБКИ

У звіті жертв з Рогатина, який поміщено у виданню „Свободи" з 6. с. м., помилково подано підпис: о. Стефан Городенський. Має бути: о. Стефан Городецький.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

П. К., Скрентон, Па. — Зломив дошку, то пропало. Шкода журитись.

ДОПИСИ

ПИТСБУРҐ, ПА.

Чого ми замовкли?

Другий Всеукраїнський Конґрес уже відбувся. Хто не був на ньому, вже мав час прочитати уого ухвали, та міг прийти до переконання, що він поставив нові та тверді основи до народної роботи.

Я, котрий там також не міг бути, може ствердити, що Конґрес сповнив гарно ті великі надії, які на нього покладав український загал в Америці. Памятаю, як перед Конґресом писав в „Свободі" про Конґрес Чуй-Дух. в 218. числі з дня 19. вересня сего року він писав так:

„Прийшла пора, що „Обєднання" може й повинно стати найважнійшою машиною при будові української держави. Вже нині кождий розуміє, що Україна втратила свою незалежність через брак орґанізації.

„Таксамо наші повстання скінчилися невдачою, бо цілий той рух соток тисяч людий був роздроблений, неодноцільний.

„Це, що було траґедією у недавній минувшині, вертає тепер із здвоєною злобою в українську суспільність.

„Велику працю у відновленню одноцільної української орґанізаційної праці може й повинно доконати „Обєднання".

„Вже й досі здобуло воно собі повагу в нашому старому краю, але тепер є обовязком кождого українського патріота ту важність нашої орґанізації ще більше скріпити".

Так писав безіменний дописуватель, і його слова найшли відгук в неодному українському серцю. І ми, що не були на сьому Конґресі, відчули сі слова. Хоча ми там не були, бо нам не дозволили наші обставини, ми чуємося одного духа з тими, що там прибули та радили для добра нашого народа. Ми не голосували за ухвалами, але ми чуємо, що сі ухвали се наша воля, що то висказ нашої думки та вислів нашої волі. Ми годимося на сі ухвали та признаємо їх за свої, бо ми булиби за ними, якби ми там були. Слава Конґресови та слава Обєднанню.

Микола Крук.

ЛАНКЕСТЕР, Н. Й.

Віче в Ланкестер, Н. Й.

В неділю, дня 26. серпня відбулося в Ланкастер, Н. Й. прилюдне віче. Вічем проводив о. І. Жук, а реферував п. М. Січинський з Рочестеру. Бесідник підняв вагу народної орґанізації в Америці. Наші брати в рідному краю борються за свою незаелжність, за волю. Нашим обовязком є їм помогти. Щоби наша поміч була дійсно поміччю, вона повинна бути давана орґанізовано, громадою. Щоби рідний край, з котрого ми вийшли міг певно числити на сталу допомогу від нас зза моря, ми повинні подбати, аби поставити ту своє громадське життя на сильних підставах. Далі звернув увагу на дуже важну справу народної освіти в Америці.

Мало хто з нас звертає увагу на факт, що доростаючв в Америці молоде наше покоління перестане почувати себе Українцями. Велика частина дітий українських іміґрантів не розуміє української мови. Незнання рідної мови дуже шкідливо впливає на виховання, особливо тоді, як родичі говорять між собою в незрозумілій для дитини мові. Тоді дитина дивиться на своїх роидчів, як на щось нище від себе. Незнаючи української мови, наші діти перестануть інтересуватися не тільки справами рідного краю їх батьків, але й українськими справами тут в Америці. Чи застановляється хто поважно над цим, що за кільканайцять літ, коли іміґрація з Европи буде обмежена, або й зовсім здержана, що станеться з усіми українськими орґанізаціями і товариствами в Америці? Чи не грозить їм усім знидіння? Щоби до того недопустити, родичі повинні дбати, аби своїх дітий учити української мови, української історії і літератури. Знання більше ніж англійської мови, дитині не зашкодить. Богатші Американці учать своїх дітий, кромі рідної, ще других мов. Іміґрація других народностий (Поляки, Чехи, Німці, Жиди і др.) велике значіння привязують до своїх приватних шкіл. Українці на такі школи не звертають уваги. Українські приватні школи в Америці в оплаканому стані. Заледви животіють при парохіях. Деінде, є трохи ліпше ведені приватні світські шкілки, але таких дуже мало. Уліпшення і піднесення українських шкіл в Америці запевнить наше громадське життя тут за морем, а тутешня українська іміґрація становитиме поважний чинник для нашої вітчини в старому світі.

Другий бесідник, місцевий робітник А. Костецький взивав, щоби нести, о скільки сил вистарчить, поміч рідному краєви. Без огляду на партійні чи релігійні переконання ми повинні памятати, що ми сини одної матери України і повинні любити її щирим серцем. Попри мову краю, в котрім живемо, ми повинні шанувати і свою рідну і вчити її своїх дітий, бо бідна мова то найдорожший скарб людини.

Предсідатель о. Іван Жук подякував п. М. Січинському і сказав що його промова повинна нам бути шляхом, котрий заведе нас до нашої цілі. Бурею оплесків і народним гимном закінчено віче.

М. Сорока і К. Купер,
вічеві секретарі.

МЕНВИЛ, Р. АЙ.

Збірка на Рідну Школу.

На хрестинах Михайла Бурака, сина Юрка Бурака, при добрій забаві не забули гості і родичі дитини за Рідну Школу в старім краю.

Зібрано досить поважну суму, яку вишлеться в найблищих днях на згадану ціль.

Нехайжеж памятають Українці в Америці, щоб не перепустити ніякої нагоди, аби не зібрати на поміч своїм людям в старій вітчині.

Усім жертводавцям сердечне спасибі. **Гість.**

БРУКЛИН, Н. Й.

В справі Рідної Хати.

Майже 3 роки минуло, коли несвідомі одиниці розбили Українську Народну Раду, котра стреміла до закупна чи побудовання Укр. Дому в Брукліні. Без цего ніяка громада обійтись не може бо без Української Хати нема просвіти. Над тов справов застановилось Укр. Тов. імени Богдана Хмельницького, від. 22 Укр. Нар. Союза. Товариство вибрало споміж себе комітет, щоби скликати другі товариства чи братства на наради. О скілько пригадую собі то ті наради відбулись ще у лютім, однак досі не принесли жадного успіху. Справа не порушилась вперед. Здавалось, що все пропало; однак той наш комітет взявся добре до праці і скликав збори на день 28-го жовтня, повідомлюючи, оскілько зналось адреси, свідомих Українців. Правда що не всі прибули, але думаю, що жаден з Українців в Брукліні не лишиться позаду і дасть свою лепту, яку буде міг, на Рідну Хату в Брукліні. Не дасть хіба той, котрий відпав від свого народу.

Тепер напишу дещо про наради на зборах. Збори відбулись на гали церковній під ч. 162 Норт 5-та улиця; збори отворив д. Іван Кравчук, секретарював д. Іван Коптюх. Д. Іван Кравчук пояснив зібраним, в якій справі зійшлись і чого нам в Брукліні бракує, щоби наші діти не пішли до ворожих або чужих таборів.

Ухвалено заложити українське Товариство Рідна Хата в Брукліні. Ухвалено створити фонд основний з вкладкою від $5.00 і вище; відтак вибрано екзекутиву, до котрої увійшли: Григорій Бардак, голова; П. Свідзінський, заст.; Ів. Коптюх, писа; М. Білєький, заст. писаря; Ів. Кравчук, скарбник; М. Шипорт, заст. скарбника; К. Й. Герман, А. Палиничка, М. Поврозник, Т. Стегницький, директори і комісія контрольна.

Обовязком кождого Українця і Українки, замешкалих в Брукліні, є зложити на основний фонд як найскорше. Екзекутива буде старатись, щоби добути чимскорше свою власну хату.

Хто з громадян ще не зістав повідомлений в тій справі хай пришле свою адресу на руки секретаря: Іван Коптюх, 215 Robling Street, Brooklyn, N. Y. Всі враз, щоби як найскорше можна зібратися Українцям в своїй рідній, українській хаті!

Григорій Бардак, голова.

„ДО ПИТАННЯ ПРО УКРАЇНІЗАЦІЮ РАДЯНСЬКИХ УСТАНОВ"

(Лист до п. Т. Голика).

Се Ваше, п. Голику, — „До питання" і т. д., — з вашого „Більшовика". Залюбки перечитав Вашу замітку під вищенаведеним наголовком і промовив сам до себе: „Блажен, хто вірує"... По тому, як заметушилася тут і всюди за кордоном московська еміграція, бачу, що її, котра, ненавидячи совітську владу, все-ж таки потаємці вклонялася тій владі за її „мудрість" „собиранiе русскихъ земель", — що їй, кажу, вельми не до смаку припала тая українізація, грузинізація, татаризація то-що, — бачу і з сього роблю висновок: невже не блоф, а то чого-б?... Але незабаром оси заспокоїлись — як соціялістичні, так і монархістичні, — що сталося? Сорока на хвості принесла „из достовѣрныхъ источниковъ", що українізація — се не серйозно, а так, щоб дурням, як то кажуть, втерти очки, а за те дістати потрібні в даний момент симпатії тих дурнів; себ-то в ролі дурня виступає тут український, грузинський, татарський то-що селянин, а мудрі комуністи в цілях „смички" запроваджують оті свої українізації, грузинізації і т. д. Адже-ж, схоже на правду?...

Коли ще лишався якийсь сумнів у щирости нової українізації, то після Вашої, п. Голику, замітки, всі сумніви обернулися в певність. Адже Ви в ній кажете те саме, що й еміґрантська „сорока": „бо без цього (себ-то без українізації) **не зможете не тільки вести українське село за собою,** але навіть і йти поруч з ним".

Ото-ж і московська еміграція, зорієнтувавшись у такій несподіванці, ушкварений новітніми Іванами Калитами, роптом заспокоїлась; а ми так уже й не хвилювалися (до всього звикли!), тому не було від чого й заспокоюватись; ще-б так — московські комуністи в ролі апостолів українізації! — Се номер, скажу я Вам!...

Дозвольте вже, при сій вірній оказії, внести де-які фактичні поправки до Вашої замітки. Не думаю, щоб ваш „Більшовик" передрукував у себе сього листа хоч би, скахемо, в дискусійнім порядку, але поправки сі придадуться Вам самим, коли ще раз писати-мете про українізацію. Річ у тім, що власне українізацій було не дві, з вашою лічучи, а більш. Перша — в початку і в порядку української революції, при Центральній Раді, коли всі оті „Кіевлянини", „Кіевскія Мысли", „Южныя Копейки", Рафеси, Балабанови, Рубцови, Яблоновські, Фрумкіни і їм подібні на пупа зіпали проти такого „шовінізму", як заведення української мови по школах, з високости московського великодержавія дарували „благосклонно" Українцям нижчу сельську школу, та й то перевівши спочатку плебісцит серед населення. О, сі „не-шовіністи" добре знали, що значить 300 літ упертої, скаженої русифікації (нехай-би тепер спробували того плебісциту)! Девятий бурун революції геть к чорту змив усю су нужду на тілі українського народу, крім Рафесів і Фрумкіних, які ні в огні не горять, ні у воді не потопають, бо подібні до того цигана, котрого питали, якої він віри: сі перефарбували тільки свій прапор на червоний і лишилися на совітській службі.

Друга українізація відбувалася при ясновельможнім потомку гетьмана дурного, коли „карательні" добровольці виписували її на дядьківській спині шомполами: так, мовляв, карає українська влада (конче українська(щоб селянин запамятав навіки, яке то лихо те українство) за підпал і рабунок панських маєтків; коли за розмову по-українському гетьманові посіпаки розстрілювали людей просто на вулиці.

Третя українізація була та, про котру й Ви згадуєте, тільки, очевидно, щоб піддобритись до своїх теперішніх панів, звете її петлюрівською, хоч на чолі Директорії стояв тоді теперішній комуніст Винниченко, а наказ про вивіски видав полковник Коновалець. Отже той, що й досі ще так лякає вас усіх Петлюра Богові винен у тій українізації, а відограє ролю клясичного Макара, на котрого валяться всі шишки ріжних курниць, або ще краще — жертвенного козла.

Четверта — то вже була, як і ся остання, ділом рук Ваших, п. Голику, панів. Чи, Ви гадаєте, український народ забув оте переможне „яблочко", (червоноармійська пісня), що котилося, а куди — не знати: (знали лише, що воно „сбоку красное" (іменно — збоку тільки, з боку поверненого до ймовірних дурнів, решта-ж його була чорніше черної землі, тому так і „одобряли" се все московські еміґранти), знали, принаймні що „Украине конец — дело ясное!" Отака, ласкавий пане, була тая четверта „українізація". Не мало пролилося тоді української крови й сліз на тих ваших „найбільших завоюваннях революції" — по всяких Чеках — за те тільки, що люди розмовляли по-українському або були Українцями (була й така провина перед диктатурою... над пролетаріятом!).

І раптом — ні сіло, ні впало — маєте ще одну... Вибачте, а я собі в глибинах своєї контрреволюційної душі вже мимохіть підраховую: „скільком Українцям ся нова „ударна" українізація коштувати-ме життя, коли не тепер, то в четвер. Чому саме я так гадаю? А от послухайте.

Є рибка, є й гачок, або, коли не гачок, то сітка, волок (гачок, бачте, се, так мовити, справа доброї волі рибчиної, а за браком такої вживається волок, а то й цілий невод). Для українізації в такому широкому масштабі, як отсе деркретовано на Україні, потрібно дуже багато тієї рибки, що зветься — українська інтеліґенція. Навчена гірким досвідом, вона вже самохіть не піде навіть на таку солодку принаду, як праця по милій їй українізації, тим паче, що й для Вас, п. Голику, се ще „питання", як Ви сами ласкаво зазначили в наголовку Вашої замітки; а крім того, читав я в тутешніх московських ґазетах, що в декреті про українізацію мається такий собі невеличкий пунктик, котрий гласить, що всякі тенденційні виявлення національної ідеї треба вважати за річ шкодливу. А коли не піде тая інтеліґенція на принаду доброхіть, то її візьмуть волоком, себ-то змобілізують для переведення декрету в життя, бо-ж, сами, здорові, кажете, що обкластися словничками — не буде діла, а треба добре, „свідомо", як Ви влучновисловилисъ, володіти українською мовою, — тоді тільки може піти український дядюшка в роззявлену пельку. Отже уявіть собі тепер, що до якогось там „преда" чи „зава", до якоїсь, скажемо, Дори, чи Фані, чи Ґлюцман у найвищій установі — Чека, приміром, чи як воно тепер там зветься? — треба навчитися української мови. Наперед можна-ж сказати, що се вередливе „досягнення жовтневої революції" з більшою охотою поглядати-ме на потилицю свого українізатора, ніж слухати-ме його речі, — поглядати-ме й думати-ме: „А зручна потилиця в сього контрреволюціонера, саме для мого Нагана!" Чи ви певні, п. Голику, що „товарищ" Ґлюцман не скористає з того декретового пунктику про „тенденційні виявлення"? А я так переконаний, що не тільки Дора чи Фані, а кожний звичайний „пред" або „зав" московського або жидівського походження „почтет долгом" своїм саме так зробити. Ми вже читали тут про якогось командира, котрий визвірився на поданий йому папір по-українському: „Давольна уже етова шовінізма!" Навіть прізвище його червоного благородія пригадую, — се якийсь Задніпровський, (такий, певне, як Апфельбавм — Зиновєв). І се вже після декрету про українізацію.

А „отцыи-командиры" червоноармійських частин на Україні — хіба вже не посилали свого простесту до Москви супроти українізації в армії! Спробуйте-ж, українізуйте сих, здебільшого московських, націоналістів та ще з орієнтацією не на РССР, а на єдину, неділиму та ще й конче „великую"! Не поможе протест, то таке „тенденційне виявлення" підведуть, що бідолашний українізатор проляне день, коли його мати на світ пустила. Примусите ви їх „свідомо володіти українською мовою, знати українську культуру, історію країни, її політичну боротьбу, письменство"? — Як-раз!...

До-речи вже, про письменство. Ким ви заімпонуєте тим, кого збираєтесь українізувати? Шевченком, Лесею Українкою, Коцюбинським? Але-ж навіть давно українізовані ваші товариші — один, футуро?поет Семенко, топче в своїх футуропоезіях під ноги Кобзаря, другий, футуро-йолоп Е. Касяненко, заявив у Відні, напр., що Л. Українка, Коцюбинський — сміття, а що наростуть нові „нашого виховання", от ті, казав, напишуть... Себ-то хто? — Коряк, В. Поліщук, Сосюра, Шкуропій і т. п.? Але-ж сами знаєте, що деґенерат Коряк і рецензії не напище без доноса на товаришів, — де вже йому заімпонувати! Скажуть: досить нам і без Коряка „літераторів" що-дня, — й без нього, мовляв, одвертого слова не скажеш. Чи „Онаном" пана В. Поліщука гадаєте підкорити вороже до українства серце, скажемо, „отця-командира"? Що-ж до Сосюри, Шкурупія, чи ще якогось там „коряка", то кожний, кого захочете українізувати, просто плюне, нічого не розібравши з нечленоподільних творів сих „пролетарських" і футуристичних дурисвітів. Чи може сам Е. Касяненко, що їх „народив" і чекав поки вони „наростуть", може чимсь заімпонувати? Але-ж ся краса української жовтневої революції коли що й зробив, то хіба те, що сплягіював, себ-то просто покрав, за кордоном мої книжки і видав їх під своїм псевдонімом (А Кущніренко. „Навколо нас".). Авіяцією-ж, якої він мистець ще з Черкас, нікого тепер не здивуєш, та й нічого спільного з письменством вона не має. От і українізуйте після таких корифеїв!...

Жарт жартом, але не помічаєте Ви, п. Голику, часом, що саме питання українізації на Україні, грузинізації в Грузії і т. д. ховає в собі доказ, що нічого з сього не вийде. І хто зна, чи засада отамана Ангела, про якого Ви згадуєте в своїй замітці, не має в собі зерна слушности. Хіба не смішно українізувати Українців, грузинізувати Грузинів і т. д.? Виходить, що не в Українцях справа, а якраз у тім, ворожім до всього українського елементі, що займає на Україні посади усіх отих „предів", „завів", „отцов-командиров" то-що. Бо коли-б вони були Українці, то навіщо й тая українізація? Просто — бери та й „веди українське село"! Отже Українців не хотять посадити на їх місце, а без українства до дядька й на дикій козі не підїдеш, то треба чинити овечі шкіри, себ-то українізувати. А тому, що той елемент не піддасться жадній українізації, а коли хто й українізується, то тільки про людське око — мовляв, на тобі, чорте, груш, та мене не руш, — а тому, кажу, нічого не буде з розхваленої Вами українізації установ (хіба школа тільки скористає з того, як-що будуть книжки).

Тепер і кажіть, що отаман Ангел, бачучи сеє все, не мав рації виголосити свій страшний девіз. Правда, ми з Вами не кровожадні люди, щоб різати людей та ще й „до ноги", — ми не Леніни, чи Зиновєви, чи Троцькі, що ладні вирізати ввесь світ, аби запалити „на горе всем буржуям" пожежу всесвіту; ми з Вами не маємо і „золотого серця" улюбленців жовтневої революції, Дзержинського, Петерса, Уншліхта то-що, щоб різати людей во імя совітів; ми не маємо і наганів, „каторие хатять єщо кушать", як у Дори, Фані й багатьох героїнь жовтневої революції, — ми з Вами люди прості і до Ангелового гасла внесли-б невеличку поправку, себ-то сказали: Хочете вести село? отже виметіть до ноги з України оту московсько-жидівську, ворожу до українства комуністичну нужу, якої аж кишить по всіх установах і в армії, а натомісць треба буде українізації, і село посадіть українців, — тоді не піде за вами, і знаменита ваша „смичка" не кінчати-меться мордобоєм московсько-жидівських „шефів". А з тими чужими блощицями, з тим „яблочком", що червоне лише з боку, оберненого до начальства, далі „мордописні" та „залізяки на пузяку", українізація не піде, як не пішла вона при ясновельможнім. І варто тільки вам, себто десь там нагорі, в Москві, схибнутись, як уся тая — вже тільки московська зграя—пропише і вам, і нам, і всім таку українізацію, що Ангелів девіз здасться за белькотання младенця. Коли-ж їх вимести до Московщини, а завести справжню українізацію, себ-то обсадити все Українцями, нехай найкомуністичнійшими, то хто зна, чи вже похорніле „яблочко" докотиться до червоного Київа.

Отак, мій пане, робиться щира українізація, а „самопером" далеко не заїдете. Українізована-ж школа не встигне зробити своє діло, бо на се треба десятки років. А ваші, мої панове, часи лічені.

На якого дідька пишу отсе Вам, п. Голику?... А так, — прочитав Вашу наївну замітку і не втримався. Знаю, що Ви там почнете про петлюрівщину зараз, про наймитів европейського капіталу і т. д., і т. д. Киньте, — все се ні до чого! Тепер таким дурницям уже й діти не ймуть віри, — осточортіло всім. А так, просто — перечитайте і нехай се „викличе" у Вас „деякі міркування й спогади", як викликала вже їх тая „українізація". Може таки додлубаєтесь у голові, що ваша „радянська українізація" варта стільки-ж, як і вже мабуть забута всіми Ленінська „електрофікація". Або робіть так, як треба, або не тратьте сили й спускайтесь на дно, поки прийде Николай Николаевич або Кирил Владимирович і витягне вас усіх звідти на предмет „до ноги", а разом з вами **завдяки вам,** і нас грішних.

С. Черкасенко.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ТОМ ПЯТИЙ.

(99)

Як Іван сумує.

Отже вони обидві, шляхетна дама і дівчина низького походження пішли туди, де ніхто вже не буває ані гарним ані обтяженим виною. Одну вирвав з життя вугіль, другу вогонь. Два мстячі духи! — За те, що Іван переміг їх і примусів служити собі, вони вбили двох жінок, на яких він ще мав право в цім світі.

Він мав право гірко згадувати їх.

Тепер йому пограбовано і цю болючу насолоду.

Гарна жінка, яка зрадила тобі і живе тепер для когось иньшого, всеж ще твоя.

Гарна жінка, яка кохала тебе, яка вмерло і яку ти поховав — також твоя.

Але від гарної жінки, яка віддалась иньшому і для иньшого вмерла, тобі не лишилось нічого. Вона для тебе не істнувала.

Іван почував, що він тепер лишився в світі самотним.

А він віддав би цілу свою славу, колиб він міг уратувати одну з обох.

Він сумував по ній — не в жалобнім одягу, не з причепленою до капелюха жалобною відзнакою. Бо що це?

Европеєць сумує в чорнім, Хінчик в жовтім, мусульманин в зеленім, стара клясична доба в білім, старі малярі у фіолетовім, Жиди в розідраних убраннях, фільозоф в своїм серці.

Сум мудрого полягає не в тім, що він передав його иньшим, Навідворот він даю иньшим свої радости.

В хатах долини Бонди устанився добробут. На місці дикости повстало веселе населення.

Занедбані душі освітились.

Чистота звичаїв та твердість вдачі почали робитися популярними.

Іван посилав на власний кошт молодих людей до закордонних фабрик, щоб вони там вчилися.

Він запросив різьбярів дерева з Швайцарії та мережниць більцем з Брукселі, щоб вони вчили дітей і жінок цеї околиці цим роботам, які давалиб людям цікаве заняття і заробіток. Н нарід, в якім працює великий і малий, працює а необхідности і для забави — нарід, який призвичаївся бачити в праці втіху, а не суворий примус, такий нарід ушляхетнюється.

Іван дбав про школи, він визволив виховавців народу від злиднів тиранства над народом, він підбадьорував шкільну молодь стипендіями, постачав дорослим корисні книжки. Він заснував в кождій громаді бібліотеку і читальню.

Він призвичаїв нарід заощаджувати зайві сотики, без яких він міг обійтися. Він зазнайомив нарід з ідеєю взаїмної допомоги. Він заснував в долині Бонди щадничу касу і лікарню.

Свою власну копальню він розвинув у взірцеву робітничу кольонію.

Робітники були там разом з тим і панами і поділяли зиск з власником.

Хто хотів бути принятим до цеї кольонії, той мусів витримати велику критику протягом пробного року — всеодно чи був це чоловік чи жінка.

А ця проба не була легка — особливо для молодих дівчат.

Так добре не пильнували за молодою дівчиною ані під доглядом матери, ані в монастирі, ані в пансіоні... ставилися до неї так уважно, як в Бондаварській копальні. Тут зважали на кожде її слово, на кождий крок.

А хто не витримав цього іспиту, хто перепав протягом пробного року, того не відштовхували, не ганьбили. Йому казали: „Іди до Акційної копальні. Там ти дістанеш більшу платню!"

Дотичний робітник гадав, що це підвисшення а не пониження.

В другій копальні звичаї вільнійші і закон не такий суворий.

Хтож порядно витримав всі іспити пробного року, того приймали до робітників кольонії і він одержував частину зиску.

Окрім того було визначено нагороду за чесноти, яку мала одержати найбільш моральна і пильна з молодих невідданих робітниць в річницю погашення пожежи в копальні Іваном.

Іван офірував на це пятьдесять дукатів, а робітники обіцяли з свого боку до цього чудовий подружній подарунок.

Наперед не казали нікому, що побідницю чекає така нагорода. Її треба було осягти несвідомо. Це все було таємницею старих.

Передання нагороди за чесноти не було получено з якоюсь урочистою церемонією; воно мало відбутися в робочий день, коли всі робітники мають ще в руках лопати і копачі, щоб кождий бачив, що нагорода дається не за гарне личко, а за добре серце і працьовиті руки.

Яку радість мати-ме нарід цього дня!

Так сумував Іван.

Ні! — Евіля.

Прийшла річниця перемоги над пожежою в копальні.

Старий Павло відвідав Івана, який, зробившись директором Акційної копальні, мешкав в головній кольонії. Він вже не мав часу замикатися в своїм мешканню пустельника. Посада директора вимагає постійних зносин з світом.

Він був вже по дорозі до копальні і взяв старого робітника до свого повозу.

„Сьогодня кінчився рік по приснопамятнім дні", промовив Павло.

„Я знаю це, любий Павле, сьогодня ми давати-мемо нагороду за чесноти. Признали її жюрі комусь?"

„Признали одноголосно одній дівчині, яка працює трохи меньш року в копальні."

„І ви признали її гідною нагороди?"

В кождім відношенню. Дівчина працьовита. Вона приходить що дня першою на роботу і йде останньою до дому. І нікому вона не скаржиться на роботу, як богато иньших жінок, які скриплять навипередки з колесом грабарки. Вона працює так легко, нібито це була лише забава. Коли її грабарку навантажують, то вона ще бідбадьорує накладаючого, класти ще більше на неї. А тоді вона біжить жваво з своїм тягарем і вертається співаючи, нібито вона йде з забави. При кінці години відпочинку вона спонукує иньших іти знов до роботи."

„Чи вона не пуста?"

„Ні, пане, вона носить ще тепер ту ліпшу сукню, в якій перед роком прийшла сюди, і вона тепер ще така чиста, як була тоді. Вона не носить навіть шнурка намиста на шиї, а на волосю вона носить лише вузеньку стяжку, щоб воно трималось. Вночи вона миє собі сама білизну під лотоками. Лише одно є дивно на ній, що вона що дня має на собі чисту білизну. Але вона миє її собі сама, вона сама має працю від цього."

„Чи вона ощадна?"

„В нашій запомоговій касі вона має між всіми найбільше заощаджених гроший. Вона моглаб мати ще більше; але що-неділі вона ділить між жебраками, що сидять перед церквою принаймні цілий денний заробіток. При тім, нимиж заопікується й наша громада; але наш священик говорить, що це належить до служби божої, щоб каліки сиділи перед церквою, щоб нарід міг повнити на них чесноту давання милостині."

„Чи ходить вона пильно до церкви?"

„Що-неділі вона ходить до церкви разом з нами; але вона не сідає ніколи між иньшими дівчатами на лавці, але стоїть навколішках перед бічним вівтарем і лишається так закривши обличчя руками протягом цілої месси."

„Чи вона добра?"

„Вона ніколи не образила когось і ніколи не гнівається. Раз одна жінка промовила до неї образливе слово, за яке ми призначаємо сувору кару. І цю жінку притягли до відповідальности, але дівчина заперечила, що її образили. Незабаром після цього жінка захорувала. Вона не мала нікого біля себе, бо вона самотна вдова, і ця дівчина доглядала за нею цілі ночі а вечером по роботі ходила до аптики по ліки."

(Дальше буде).

Р. Л. СТІВЕНСОН.

КЛЮБ САМОВБІЙЦІВ

(Перевід з англійського)

(Продовження).

(14)

Тут бесідник, ніхто інший а полковнике Джералдин, подав їм лист, на котрому було написане оттак:

— Майоре Гамерсмит! В середу, о третій годині по півночи, чоловік, який є цілковито на моїх услугах, впустить тебе через малу фіртку до городу при Рачестер Гавз, Рідженс Парк. Я дуже прошу, щоб ти не спізнився ані на секунду. Будь добрий і принеси мої шаблі і коли зможеш найти, одного або двох джентелменів певного і довірного характеру, які мене не знають. Моє імя не сміє бути ужите в цім ділі. —

М. Ґадол.

— Сам його розум, еслиб не було навіть другої причини,— продовжав полковник Джералдин, коли вже тамті заспокоїли свою цікавість, — вистарчає, щоби пристосуватися зовсім до вказівок мого приятеля. Не потрібую проте додавати, що досі я навіть не заглянув в ту сторону, де лежить Рачестер Гавз. І таксамо як ви, я не знаю ніяк, у якій саме біді мій друг находиться. Як тільки я одержав отсю записку, я зараз пішов до контрактора і за кілька годин він спорядви усьо в цім домі, де тепер єсьмо, немовби на який празник. Мій плян був досить оригінальний і я дуже тішуся, що через це мені пощастило придбати майора О'Рук і четаря Брекенбері Рича.

Замітачі вулиць і прохожі будуть мати неабияку несподіванку. Вони побачуть, що дім, який цеї ночи був повний світла і гостий, є незамешкалий і виставлений на продаж. Оттак буває навіть в найповажніщій справі — додав полковник, — своя смішна сторона. —

— Додаймо ще: і веселе закінчення, — сказав Брекенбері.

Полковник поглянув на годинник.

— Вже близько друга, — сказав він. — Маємо ще цілу годину часу, а перед фірткою жде на нас скорий фіякер. Скажіть тепер, чи можу я числити на вашу поміч? —

— За ціле моє довге життє, — віповів майор О'Рук, — я ніколи не відтяг раз офірованої руки, ані не вицофав закладу. —

Брекенбері заявив також свою згоду в дуже щирих словах. Відтак вони випили чарку чи дві вина, почім полковник дав кождому з них набитий револьвер і всі три всіли до повозки й поїхали на відому адресу.

Рачестер Гавз був прегарною палатою над берегом каналу. Великий город відсував його його від всякої стичности з сусідством. Він виглядав як справжний парк якогось маґната чи міліонера. О скільки було видно з вулиці, нігде, у жаднім з численних вікон будинку не було ані знаку світла. Ціле місце мало вигляд занедбання, наче господаря не було вже довго вдома.

Відправили фіякра. Три товариші дуже скоро віднайшли фіртку, яка була родом приватного входу у вузькій прогалині між двома мурами. До назначеної години бракувало еще яких пятнайцять мінут, а що падав сильний дощ, наші товариші сховалися під навислим з муру блющем і стали потиху нараджуватися.

Нараз Джералдин дав знак, щоби мовчати і всі три напружили свій слух до самого краю. Серед шуму падаючого дощу було чути кроки і голоси двох людий на другім боці муру. Коли підійшли близш, Брекенбері, який мав знаменитий слух, міг навіть почути деякі уривки з бесіди.

— Чи гріб викопаний? — спитав оден.

— Викопаний, — відповів другий, — от за тим живоплотом. Коли діло доконається, можемо вкрити його купою кілля. —

Перший бесідник засміявся; той веселий звук прямо потряс нерви в підслухуючих на другім боці товаришів.

— За годину, — він ще додав.

Гомін відходячих кроків вказував, що пара розлучилася, що кождий з них пішов в противну сторону.

Майже зараз потім бічна фірточка городу отворилася, бліде лице показалося в прогалині і руки стала махати на чекаючих. В глибокій мовчанці трійця товаришів перейшла через фірдку, яка зараз за ними заперлася; вони пішли за своїм провідником через кілька стежок до входу дому, від сторони кухні. У великій, цементований кухни, у якій не було звичайної кухонної обстанови, світилася одним одна свічка. Коли відси стали вони іти горі крученими сходами, було чути писк і ломіт щурів, що свідчило ще більше, що дім находиться в дуже лихім стані.

Їх поводар ішов перед ними зі свічкою в руках. Він був сухий, дуже згорблений але все-ще рухливий; час він обертався, даючи знак, щоб заховуватись обережно й тихо. Полковник Джералдин ішов зараз за ним; під пахою ніс шаблі, а в правій руці тримав на поготівлю револьвер. У четаря серце товклось молотом. Він знав, що вони ще прийшли в пору, але коли бачив, як дуже спішився старий чоловік, він зміркував, що рішуча хвиля вже близька. Уся ця пригода виглядала така таємна і грізна, саме місце здавалось таким придатним для найчорніщого вчинку, що можнаби простити і старшому чоловікови, ніж четар, йгоо пайку зворушення.

Коли вийшли на верх, поводар отворив двері і завів трох офіцирів до малої кімнати, у якій світилася лямпа і горів невеличкий огень. Біля ватри сидів мущина, в самій силі віку, сильно збудований, з виглядом чемности і поваги. Усі признаки не зраджували ніякого зворушення; він курив своє цигаро очевидно залюбки, а під рукою у нього на столику стояла щклянка з якимсь мусуючим напоем, від якого по цілій кімнаті розходився приємний запах.

— Витай, — сказав він, протягаючи свою руку до полковника Джералдина. — Я знав, що можу числити на твою точність. —

— На мою вірність, — відказав полковник, кланяючись.

— Представ мене своїм товаришам, — говорив знова мущина, а коли ця церемонія зістала довершена, він мовив дальше з особлившою ввічливістю: — Хотівбим, панове, щобим - був в змозі зладити для вас більше веселу програму; це не дуже приємно знакомитися підчас важких справ; але судьба все сильніща, чим обовязки доброго товариства. Я сподіюсь і вірю, що ви вибачите мен іза цю неприятну ніч. Для таких людий, як ви, буде досить того, що знаєте, яку велику прислугу чините. —

— Ваша Високість, — озвався майор, — мусите простити мені мою смілість. Я не затаю, що знаю. Вже від якогось часу я підозрівав "майора Гамерсмит", але "д. Ґадол" — тут вже не можна зробити помилки. Щоби найти тільки двох людий в цілім Лондоні, аби нен знали князя Флорізеля з Богемії, на це треба надзвичайного щастя. —

— Князь Флорізел! — закричав здивований Брекенбері. Він дивився з глибоким заінтересованнем на черти славного чоловіка.

— Я цілком не жалую, що ви мене пізнали, — заввжав принц, — бо воно позваляє мені подякувати вам єще щирійше. Я певний, що ви зробилиби це саме для д. Ґадол, що і для князя Богемії, але цей послідний буде міг більше для вас учинити. І в цім моя користь, — додав він із чемним рухом.

Відтак зараз звернув розмову на індійську армію і військо з тамошних уродженців, про що всьо, як і про другі річи, він мав як найлучші інформації й дуже здоровий погляд.

У захованнюся того чоловіка, який саме тоді був нараженний на смертну небеспеку, було щось такого вражаючого, що Брекенбері відчував для нього найбільший подив. Таксамо він був очарований його способом бесіди і надзвичайною чемністю, яку проявляв для кождого. Кождий рух, кождий тон був не тільки щляхотний сам в собі, але здавався ублагороднювати кождого, до кого промовив. Брекенбері сказав собі в душі, що для такого володаря бравий чоловік радо чотов віддати життє.

Оттак проминуло богато мінут, коли чоловік, якой був їх провідником, а який цілий час сидів в куті, встав зі свого місця і з годинником в руці став шепотіти до вуха князеви.

— Гаразд, докторе Ноел, — відповів голосно Флорізел. Відтак звертаючись до других сказав: — Вибаачте панове, що мушу лишити вас без світла, але вже надходить пора. —

Доктор Ноел загасив лямпу. Слабе, сіре світло, перед досвітом, показалось у вікні, але не мало сили розсвітити кімнати, так, що коли князь встав, не мож було ані розріжнити черт його особи, ані вгадати, які зворушення переймали його, коли він говорив. Він підійшов до дверий і став біля них на боці з виразом найбільшої уваги.

— Будьте добрі, — сказав він, — і заховайте цілковиту мовчанку та поховайтеся в найтемніщі кути. —

Три офіцири і лікар сейчас сповнили приказ, почім, майже через десять мінут в цілім будинку Рачестер Гавз'у не було чути нічого, крім бігання щурів поза стінами. При кінці того періоду перервав тишину голосний скрипіт завіс; скоро потім було чути повільну, осторожу ходу кроків, як наближалися до кухонних сходів. За кождим другим кроком прийшовший здавався приставати і наслухувати; підчас тих перестанків, які здавалися безконечними, страшний неспокій перейшов ждучих. Др. Ноел, хоч як він був призвичаєний до всіляких небеспеченств, відчував цілковите ослабленнє; його віддих свистів в його легких, його зуби скреготіли, а його вязи тріщали, коли тільки хотів порушитись.

Накінець якась рука діткнулася дверий; замок отворився з легким скрипом. Знова настала тиша, підчас якої Брекенбері побачив князя як він стояв напружений, готовий на все. Відтак спровала відчинилися двері, впускаючи до середини трохи більше сірого передсовітного світла. На порозі появилась стать чоловіка, який стояв непорушений. Він був високий і тримав ніж в руці. Навіть в сумерку вони могли доглянути його вискалені, лискучі чорні зуби, позаяк його рот був отворений як у пса, що намагаєсь скочити. Чоловік очевидно мусів бути цілий в воді може мінуту або дві передше, бо коли стояв, із його одежі скапувала вода і пирекала по підлозі.

Не гайчись він переступив поріг. Тут нараз хтось скочив, роздався придушений крик і зачалась борня. Але заки Джералдин мав змогу прибічи йому на поміч, князь вже тримав за плечі чоловіка, безоружного і безрадного.

— Пане Доктор, — сказав до Ноеля, — будьте ласкаві засвітіть лямпу. —

Позіставивши полоненого в руках Джералдина і четаря, він перейшов через кімнату і сперся плішми о стіну, біля ватри. Коли засвічено лямпу всі спостерегли незвичайну строгість на обличчю князя. Це вже не був Флорізел, легкодушний джентелмен; це був князь Богемії, справедливо розлючений, із смертною постановою в душі, який тепер підніс і промовив до плітнного Голови Клюбу Самовбійців.

(Конець буде).

У. Н. СОЮЗ—НАЙЛІПШИЙ ОПІКУН В НЕЩАСТЮ. ЧИ ВИ Є ЧЛЕНОМ ЙОГО?

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 3 повідомляє всіх членів, що задля важної причини мітинґ відкладається з суботи дня 10. на суботу дня 17. листопада. Отже прошу запамятати що мітинґ відбудеся в суботу 17. листопада о годині 7.30 вечером. Се є мітинґ остатний перед річним, тому проситься всіх членів явитись і вирівнати свої довги. Рівнож просить контрольну комісію сконтролювати книжки. — О. Нагірний, секр.; М. Сухорський, предс.

РОМ, Н. Й. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 121, повідомляє своїх членів, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 11. падолиста о годині 2. пополудни в церковній гали. Вступ до У. Н. Союза тепер вільний, отже кождий член повинен привести зі собою хоч по одним новім члені. Таксамо старі члени повинні забезпечити свої діти в У. М. Союзі. Повідомляється головну контролю, щоби обрахували книжки і дало до відома. Всі члени повинні прибути на той мітинґ бо буде вибір нових урядників і инші справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — М. Павелко, предс.; С. Николайків, кас.; В. Чуйко, секр.

ДЖЕМЕЙКА, Н. Й. Бр. св. Юрія, від. 160 повідомляє своїх членів, що піврічний мітинґ відбудеться о 7. годині вечер в суботу, 10. падолиста в галі Париляка під ч. 66 Чорч ул. Мають явитись всі члени, бо неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Я. Притика, предс.; Т. Білоус, кас.; Л. Ковальчук, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367 повідомляє, що місячний мітинґ відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 11. падолиста в церковній гали під ч. 303 Гудсон Евню. Проситься членів прибути на мітинґ і виповнити свої вкладки, щоби був рахунок на річний мітинґ. — А. Бабій, предс.; М. Антонів, секр.

ГЕМТРЕМК, МИШ. Повідомляється членів тов. М. Шашкевича, від. 94, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, 11. падолиста в гали Української Хати під ч. 2240 Ґрейлінґ Евню о годині 12.30 сполудня. Суть важні справи до полагодження. Будесь принимати нових членів до Товариства і до У. Н. Союза без вступного. Кождий член обовязаний прийти на мітинґ і привести нових членів зі собою. — А. Патра, предс.; І. Чайковський, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 243 повідомляє своїх членів, що річний мітинґ відбудеться в суботу, 10. падолиста о годині 6.30 вечер, в церковній гали. Вступ для нових членів тепер вільний, отже кождий член повинен привести зі собою хоч по одним новім члені. Таксамо старі члени повинні забезпечити свої діти в У. М. Союзі. Кождий член повинен явитися на сей мітинґ і вирівнати свої довги. На сім мітингу буде вибір нового уряду. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — В. Тупиця, гол.; В. Гавришків, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336 повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. падолиста о годині 1. пополудни в Укр. Нар. Домі при Вест 14-ій ул. Проситься прийти на сі збори бо суть дуже важні справи до полагодження. — Т. Федорчак, рек. секр.

ФАРРЕЛ, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 285 повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайний мітинґ відбудется в неділю, 11. падолиста о годині 1.30 попол. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — П. Гучко, предс.; П. Коник, кас.; Н. Забич, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Товариство Мир, від. 324 повідомляє, що звичайний мітинґ відбудеться о 3. годині попол. в неділю, 11. падолиста в гали Укр. Громади під ч. 2309 Фермонт Евню. На порядку нарад справозданнє делегата з Другого Конґресу. — Н. Самбір, пр.; І. Слободзян, секр.

КЛИФТОН, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 182 повідомляє, що звичайний мітинґ відбудеться о 2. годині пополудни в неділю, 11. падолиста в гали Укр. Школи під ч. 212 Президент ул. На порядку нарад є товариські справи до рішення. Товариство буде принимати нових членів до Січи і до У. Н. Союза без вступного. Ставайте в ряди Січи. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Д. Лещишин, предс.; М. Пипюк, секр.